

Luis Racionero

Religió i ciència

Des que Fritjof Capra va publicar *El Tao de la física*, un corrent d'intuïcions que estaven en l'aire, o –per ser germànicament filosòfic– en el *Zeitgeist*, es van concretar entorn d'un nou misticisme que pretén empletar les seves arrels en les teories de la física més avançada. Així, l'ordre implicat de Bohm s'equipara amb el substrat ontològic metafísic, les estructures dissipatives de Prigogine es confonen amb el follet dins de la màquina capaç de crear ordre a partir de la crisi, i el model hologràfic del cervell proposat per Karl Pribram s'extrapola a tot l'univers.

Bé està que la ciència, que en la seva forma actual va néixer enfrontada a la religió –i no només a la cristiana, sinó a gairebé totes–, comenci a plantejar-se un enllaç hermenèutic amb les religions: tots hi sortiríem guanyant; però abans és necessari delimitar bé els camps, per no caure en un misticisme pop. Ken Wilber és un autor de cap claríssim, altament recomanable als lectors, en un camp en què alguns escriptors són d'un confusionalisme mental digne de millor causa i que cal

contrastar amb autors forans per revelar que la complexitat no amaga necessàriament profunditat. Wilber adverteix del perill de la similitud superficial. El físic diu: "Partícules, ordre i camps subatòmics s'interpenetren i existeixen junts". Una persona poc previnguda, veient que el místic i el físic han utilitzat les mateixes paraules –"s'interpenetren i existeixen junts" – per descriure les seves realitats, conclourà que aquestes han de ser les mateixes; però no és així, l'afirmació segons la qual les visions del món de la física i el misticisme són similars és una generalització basta, basada en la utilització de similaritats accidentals del llenguatge, com si fossin la prova de relacions profundes. A més, la física i el misticisme no són dos enfocaments diferents de la mateixa realitat, sinó que són enfocaments diferents de dos nivells de realitat diferents.

Wilber es remet a la filosofia perenne o tradició religiosa de la humanitat per dilucidar quins són els nivells de realitat dife-

rents; segons un estudi de totes les tradicions religioses, la realitat està estructurada en una jerarquia de sis nivells: físic, biològic, mental, subtil, causal i últim. L'estudi del primer nivell és el camp de la física i la química, el segon el de la biologia, el tercer, de la psicologia i la filosofia. El nivell subtil és l'àmbit de la religió dels sants, és a dir, la que

El debat entre físics i místics és el millor que podia succeir en aquesta època de materialisme

assoleix la intuïció visionària, angèlica o arquetípica. El nivell causal és el dels savis que busquen la dissolució de l'ego i transcendir el subjecte i l'experiència. De l'últim no se'n pot parlar, perquè està més enllà de la realitat i no hi ha paraules per això.

Cada disciplina engloba l'an-

que cada nivell té una densitat de consciència més restringida i controlada que el nivell inferior a ell. La consciència inferior és incapaç d'experimentar o connectar amb la consciència dels nivells superiors; és, fins i tot, inconscient de la seva existència encara que estigui interpenetrada per ells.

Veiem el sol gràcies a la llum del sol, deia el nostre compatriota sufi Mohidin Ibn Arabi. Sense la consciència a un nivell és impossible captar aquest nivell, això és d'una lògica aclaparadora; la qüestió és si existeixen realment altres nivells que els que captem normalment. Per respondre-hi no hi ha cap altre camí que elevar-se a la consciència d'aquests nivells. Si els éssers d'un món o nivell inferior poden elevar la seva consciència fins a un o diversos nivells superiors, llavors aquests nivells se'ls manifesten amb total realitat –no material, per descomptat– i es pot dir que han passat a un món superior, encara que no s'hagin desplaçat en l'espai. Per això es diu a l'Evangelí: "El regne de Déu és dins de vosaltres", i el poeta J.R. Jiménez va escriure: "No corris, que on has d'anar és a tu mateix".

Però es pot arribar a conscienciar els nivells superiors al físic, biològic i mental, que són els que per haver nascut homes tenim ja sense esforç? Wilber diu que cada nivell té la seva tecnologia d'accés i que amb

la física no es podrà arribar mai al subtil, al causal i a l'últim, per més paral·lelismes que descobrim entre física quàntica i misticisme.

El procés passa pel control de les emocions i desitjos, i per la pràctica de la meditació uns minuts al dia. Sense una prospecció dels estats interiors, és impossible que els nivells subtil, causal i últim es manifestin.

El debat entre físics i místics és el millor que podia succeir en aquesta època de materialisme en què sembla que només de pa pot viure l'home. Si la ciència accepta que hi ha altres nivells per sobre d'ella, i que s'hi arriba per mètodes diferents de la lògica d'Aristòtil, la crítica de Kant i l'empirisme newtonià, l'home podrà reintegrar aspectes del seu viure que ara estan inconnexos i que el pertorben profundament, encara que pretengui oblidar-se'n per tots els mitjans materials al seu abast. ●

ÓSCAR ASTROMUJOFF

terior, però no al revés: així, la biologia utilitza la física però la física no utilitza la biologia, els nivells inferiors no poden incloure els superiors: és el principi fonamental de la filosofia perenne, allò superior no pot ser explicat per l'inferior, ni segregat per ell. Els mons superiors estan en interpenetració completa amb els inferiors, que són modelats i sostinguts per l'activitat d'aquells. El que els divideix és